Med större skäl öfverklagas de mångahanda examina, hvilka upptaga en Akademisk lärares tid och sätta hinder i vägen för hans litterära verksamhet. Detta nödvändiga onda är af den beskaffenhet, att det föga kan aflägsnas. Vi förmå endast inse ett sätt att göra detsamma lindrigare. Det finnas nemligen knappt någon akademisk lärare, som icke erkänner, huru svårt det är att uti en tentamen eller examen bestämma examinandens kunskaper. Ju mera samvetsgran derföre läraren är, desto mera tid skall han på undersökningen deraf använda, utan att likväl någonsin kunna drifva undersökningen, då den *ex officio* anställes, så långt, att han om riktigheten af sitt bedömande kunde vara fullkomligt säker. Denna säkerhet kunde lättare, såsom vi förmene, och med mera gagn för lärare och lärjunge vinnas, 1:o om examinanderne ovilkorligen voro förpliktade att t. ex. ett år före den tillämnade examen anmäla sig hos examinatorn; 2:o om denne efter att, såsom ofvan blifvit antydt, hafva inrättat sina föreläsningar utan afseende på examens-lexan, skulle anställa repetitions-collegier enligt Sokratiska methoden, vid hvilka han icke blott egde tillfälle att närmare utveckla, hvad under föregående föreläsningar blifvit framställdt, än ock kunde utröna, hvilka framsteg examinanden på egen hand gjort i den schematiska och historiska uppfattningen af vetenskapen[1]; samt 3:o om ett närmare förhållande, än nu vanligen eger rum, i det privata umgänget etablerades mellan lärare och lärjungar.

Så litet nya och så enkla dessa *pia desideria* än må vara, må de likväl gälla för hvad de äro: yttringar af de nedslående utsigter för all vetenskaplig och dermed *all* kultur inom fäderneslandet, hvilka med hvarje dag för Rec:s ögon antagit en allt dystrare färg och hvilka han måste anse aldrig skola ljusna, om Universitets-studierna nedsjunka till skolstudium och lexläsning.

5 STATISTISCHE DARSTELLUNG DES GROSSFÜRSTENTHUMS FINLAND. VON D:R GABR. REIN, PROF. D. GESCH. HELSINGFORS 1839. 102 SIDD. 8:O.

Spanska Flugan, sectio penultima

Förf:s i Företalet gjorda reservation, att hans arbete »icke gör anspråk på namnet af en fullständig Statistik öfver Finland, inskränker kritiken öfver detsamma till en kontroll öfver rigtigheten af dess uppgifter. Så föga detaljerade åter dessa äro, är det icke ens att förmoda, att de skulle innehålla något stridande emot hvad som annorstädes finnes uppgifvit. Ty läsaren har svårt att i denna framställnig finna några spår af de arkiver, Förf. uppgifver sig hafva begagnat, om man undantager några anföranden om landets Bibliotheker, om antalet af Kronofogdar, Länsmän, Landtmätare o. s. v. Allt öfrigt skole åtminstone Ref. tro finnes anfördt dels i landets tidningar, dels uti angående detsamma utkomma skrifter och offentliga handlingar. Några oformligheter finnas här och der, såsom då Förf. speciellt uppräknar Karis, Helsinge och Borgå åar, med förbigående af en mängd vida större, både

önskas, möjligen icke obetydliga honnorarier för manuscriptet. Oss är berättadt, att t. ex. öfversättningen af Heinroths Antropologie blifvit betalt med 300 R:dr B:co.

[1] Dessa repetitions-collegier skulle icke erfordra ett förökadt antal af lectionstimmar, emedan genom dem ingen tid för den bestämda föreläsnings-kursen ginge förlorad.

historiskt och statistiskt åtminstone lika vigtiga vattudrag som de nämnda. Någon förteckning öfver landets städer, dessas folkmängd och inrättningar finnes icke. Hit hör äfven det utomordentligt knapphändiga kapitlet om »Finans-förvaltningen,» hvaruti sjelfva hufvudsaken: *förvaltningen*, på intet vis framlyser. Författaren har anfört några speciella titlar för Statsinkomsten år 1837, men ingen enda för utgifterna. Om också Förf:s arbete hufvudsakligen är ämnadt åt utländningen, är dess korthet i ett så vigtigt ämne en bristfällighet. För hvem som helst eger en sammanställning af utgifts-titlarne det högsta intresse. Icke blott Stats-ekonomen, utan hvarje menniskovän har en djup anledning till begrundande af samhällsinrättningens natur, om t. ex. fångvården i ett land kostar lika med lagskipningen; spinnhusen lika med skolorna o. s. v. Till det mest problematiska i Statistiken hafva i alla tider handelsbalansen och ett lands af denna beroende större eller mindre lekamliga välmåga blifvit räknade. Endast der tullförfattningarna med yttersta stränghet vidmakthållas, kunna uppgifterna å förtullade varor gifva ett ungefärligt begrepp om varuinförseln. En, om också högst ungefärlig beräkning öfver förbrukningen i landet torde i all händelse lemna en säkrare måttstock. Att Förf:s språk icke alltid är felfritt, har Ref. tilltrott sig våga anmärka, ehuru väl mycket torde kunna skrifvas på våra oöfverträffliga sättares räkning. Så läses pag. 12, »fliesst – – *vorbey der Stadt* Nyslott,» pag. 13, »bei der Feste (?), Åbo slott,» pag. 14 m. fl., »Stromreinigung» (?), Getraide (?) o. s. v. Ett bestämdt misstag finnes pag. 70, hvarest det upppgifves, att vid Kadet-corpsen i Fredrikshamn finnes en *lärare i ridkonsten*. Denna lärarebefattning är neml. numera indragen, och i stället är antagen en *lärare i danskonsten*.

6 PARADOXER.

Spanska Flugan, sectio penultima

Bland de många stridigheter, som vetenskapernas utbildning i vår tid framkallat, är oppositionen mellan de såkallade Theoretiska och Praktiska, de Spekulativa och Experimentala vetenskaperna den mest omfattande och mest i ögonen fallande. Den ömsesidiga missaktningen hos dessa vetenskapers respektive idkare, yttrar sig väl icke numera så mycket i skrift och tal. Man synes anse saken för afgjord och allt närmande för omöjligt; och bitterheten är derföre så mycket större, då den öppet framträder. Den sednaste tidens mera sansade spekulation har nästan helt och hållet qväft dessa anfall å den theoretiserande partens sida, och man har lärt sig erkänna den experimentala forskningens värde, emedan man insett äfven den sinnliga verklighetens förnuftiga betydelse; men för de praktiska vetenskapsmännerne synes ännu den tid vara aflägsen, då de skola erkänna sitt beroende af spekulationens framsteg och inse, att äfven den omedelbaraste sinnliga erfarenhet förutsätter en förnuftig tankens utveckling.

Ett serdeles exempel på denna ensidighet erbjuder en naturvetenskapernas Heros, *Berzelius*, uti ingressen till den berättelse om de physiska vetenskapernas framsteg, hvilken *han* ingifvit till Svenska Vetenskaps-Academien, och som finnes införd i den Akademis Handlingar för år 1821. Orden lyda:

»Man har i sednare tider stundom hört den sats yrkas, att vetenskapernas helgedom borde uteslutande bevaras af de få perso-